

O rodu a působení

univ. prof. Dra Emanuele Bořického, zakladatele české mineralogie a petrografie.

Pokud se dá zjistiti hlavně z farního archivu, byla nejstarší učitelskou rodinou milínské farní školy rodina Bořických. Rod Bořických byl tu na škole takřka dědičným a zastával současně úřad ředitele kůru při kostele sv. Petra na Slivici a zprávy o něm sahají do konce 18. století.

Jedním z prvních členů tohoto rodu byl učitel Bořický, křestní jméno neuvedeno, a psal se podle tehdejšího způsobu Borschitzky, kteréžto jméno ve výslovnosti Boršický až dosud u nejstarších občanů se užívá. Jmenovaný měl pět synů: Františka, Ferdinanda, Vojtěcha, Karla a Jana. Ferdinand se stal později učitelem v Budňanech pod Karlštejnem, Vojtěch učitelem ve Slivenci, Karel učitelem v Unhošti, Jan stal se magistrátním radou na Starém Městě v Praze a upravil podle stávajícího pravopisu své jméno Boršický na Bořický a všichni potomci tohoto rodu podle jeho přání tak se podpisovali. Unhošťský učitel Karel byl také znám jako dovedný skladatel pastorálek.

Nejstarší syn František vypomáhal nejprve otci při zdejší škole jako učitelský pomocník, pak i po něm školu převzal. Za něho působil tu učitelský pomocník Petr Miloslav Veselský, rodem z Nového Knína, výborný učitel, vlastenec, hudebník, spisovatel, který zemřel jako archivář města Kutné Hory dne 9. července 1888 ve stáří 78 let. Za svého života zastával v Kutné Hoře i úřad primatoře města ředitele kůru při památném chrámu sv. Barbory. / Podrobný životopis tohoto vynikajícího spisovatele doby probuzenské viz v práci pisatele těchto pamětí: Paměti král. zlatohorního města Nového Knína a sousedních obcí /.

Syn Františka Bořického Josef vypomáhal nejprve otci při škole

milínského, pak se stal učitelem a ředitelem kúru v Pečicích, a když otec onemocněl, převzal od otce vedení milínské školy r. 1836. Následujícího roku byl také úředně potvrzen vrchností milínskou a konsistoří a odváděl otcí 1/3 všech svých požitků. Zachovaná "fasse" ze dne 10. srpna 1835 o příjmech učitele Františka Bořického svědčí, že měl ročně celkem 219 zl 8 1/2 kr odhadnutých příjmů.

O činnosti Josefa Bořického není nám ničeho známo, ale zdá se, že byl oblíben a poměrně dosti vzdělán. Několik zachovaných listin svědčí, že jeho vzdělání bylo vyšší než tehdejší průměrné vzdělání učitelstva a podle jeho znalosti češtiny znal jistě i tehdejší české buditelské spisovatele, a k tomuto jeho vzdělání jistě přispěl i Veselský. Dne 12. prosince r. 1840 narodil se mu z manželky Marie, rozené Kulované z Modřejovic, synek Emanuel. Ze svého dítěte se otec dlouho netěšil, zemřel dne 23. ledna 1845, jako poslední učitel toho rodu na škole milínské. Jeho místo pak propůjčeno učiteli Josefu Maříkovi, rodem z Vrančic, který na zdejší škole působil za doby Bořického jako pomocník, a to od r. 1838.

Úmrtím Josefa Bořického celá rodina byla uvržena do největší bídy, neboť tehda byl na živu ještě otec František, slepec. Z pozůstalosti zapláceno bylo u zdejšího obecního úřadu dne 1. prosince 1846 na poplatcích 4 17 zl 34 kr. Vdova žádala u milínského panství "sus-tensací" pro sebe a synáčka Emanuele. Milínští paní učitelové přáli. Od města měla pachtováno pole na brambory a žito a při dražbách na lesní klest pamatovali na ni vždy nějakým dílcem. Vyměřili jí také skvělou pensí, počně celých 8 zl. Těch 8 zl bylo však rozvrženo i na ostatní části Milína, a to na Rtišovice, milínskou část Buku a Palívo. A tu byl právě největší část úrazu. Proč by platili paní učitelové, když jí již nepotřebovali, nikdy děti jejich neučila? Tak u-suzovaly moudré hlavy palivské a ten palivský podíl asi 1 zl 30 kr musil být vymáhán exekucí. Na štěstí vyplácela se tehdy pense paní učitelové z pokladny městské a nemusila se tedy o tento pakatel sama s palivskými hrdlovati. Obyčejně si vybírala pensí po 2 zl, někdy také

jen 1 zl. Bezpochyby vdovu podporovali také příbuzní, zejména bratr Josef Kulovaný, učitel ve TřebSKU, otec, mistr kovářský a chalupník v Modřovicích a zmíněný již guberniální rada Jan Bořický, Frant. Bořický, farář v Proseku a Jan Bořický, účetní úředník v Praze.

Synek zesnulého Emanuel byl patrně hoch velice nadaný i hodný, jak patrně z úřední zprávy, kterou psal tehdejší slivický farář patrimoniálnímu úřadu býv. Teresiánskému ústavu šlechticů na Hradčanech. Přátelé vdovy a sirotka hledali patrně ve spojení s tímto ústavem pro hochu zaopatření a podpory.

Další jeho osudy nejlépe vysvitnou ze článku časopisu "Horymír", uveřejněného dne 5. února 1881 po nenadálé jeho smrti:

"Jako hromová rána dotkla se celé české vlasti žalná zvěst, že opět vyrván jest z kruhu našeho nelítostnou smrtí jeden poctivý syn vlasti, muž přísné vědy a pravý přítel svých žáků, kdy vědě české vzkvétá lepší naděje, že ve staroslavné aule Karlo-Ferdinandově dojde si zaslouženého místa.

Emanuel Bořický, doktor filosofie, řádný profesor mineralogie na naší universitě pražské, byl naším krajanem. Narodil se 12. prosince 1840 v městě Milíně. Otec jeho, jakož i děd a praděd bývali zde učiteli. Bořický ztratil záhy otce, i byl dán potom na vychování ke strýci svému Josefu Kulovanému, dosavadnímu řídícímu učiteli ve TřebSKU. Později dostal se do Prahy, kdež absolvoval akademické gymnasium. Bořicův život bylo tak jako většině českých studentů zápasiti s obtížemi životními, o jejichž alespoň částečné odstranění starali se blízcí příbuzní a dobrodínci: Jan Bořický, guberniální rada pražský, Ferd. Bořický, prosecký farář a Jan Bořický, účetní úředník v Praze. Emanuel Bořický podrobiv se přísné zkoušce maturitní s výsledkem výtečným dal se zapsati na universitě pražské, na filosofické fakultě, a to do oboru přírodních věd. Když odbyl předepsané zkoušky triennium, dostalo se mu zvláště přispěním prof. lučby dra Rochredra státního stipendia, aby mohl pracovati na dalším svém vzdělání v oboru praktické lučby. Při častých svých návštěvách musea král. českého a při studiích svých získal si přátele a rádce v předních našich veličinách ve vědě přírodní, v prof. Krejčím a dr. Ant. Fričovi. Na radu těchto

věnoval se hlavně studiu geologie a mineralogie, nevzdaluje se nikterak práce při museu, při němž jmenován r. 1865 asistentem mineralogické sekce. Též se stal asistentem i na universitě pražské následujícího roku. Příštího roku, a to dne 12. prosince, v den svých narozenin, promován byl na hodnost doktora filosofie. Roku 1868, když byl odbyl s prospěchem znamenitým předepsané zkoušky státní, z lučby a přírodopisu pro vyšší reálné školy, obdržel místo profesorské při obecním reálném gymnasiu pražském na Malé Straně, kdež dosud žije v milé paměti jako pečlivý učitel, milý soudruh, jak o tom nejlépe svědčilo to, že veškeré učitelstvo tohoto ústavu dostavilo se k jeho pohřbu v plném počtu.

Léta následujícího jmenován byl po prof. Janu Krejčím kustodem mineralogického oddělení musea král. českého. V měsíci červenci r. 1871 habilitoval se na pražské universitě jako soukromý docent petrografie. Ještě téhož roku v měsíci říjnu povolán jako mimořádný profesor mineralogie na stolicí s českým jazykem vyučovacím.

O znamenitém vědeckém vzdělání jeho svědčí vedle znamenitých spisů jeho i to, že říšský geologický ústav ve Vídni jmenoval jej svým dopisujícím členem. Dále byl Bořický mimořádným členem král. české společnosti nauk, členem musea, průmyslové jednoty a mnohých vědeckých a vlasteneckých spolků. Krátce před smrtí byl jmenován řádným profesorem mineralogie na universitě pražské.

Veškeré práce jeho, ponejvíce v různých odborných časopisech uveřejněné, vyznamenávají se jak přesností vědy, tak lehkou formou a čistotou jazyka. Práce jeho přinesla "Živa" v ročnících 1864, 1866, 1869, pak "Osvěta" r. 1871 a dvě výroční zprávy malostranského gymnasia. Mimo to dlužno jmenovati jeho zpracování Pokorného "Názorného nerostopisu", pak nejznamenitější a nejkrásnější jeho dílo "Mineralogie pro vyšší střední školy". Dále dopisoval Bořický o předmětech svých studií do různých vědeckých časopisů.

Život svůj věnoval vlasti, vědě a drahé své rodině, v jejímž těsném kruhu nejraději dlíval. O oblíbenosti jeho svědčí nejlépe značný počet účastníků při jeho pohřbu, počítaloť se jich na čtyři ti-

síce. Studentstvo české s opravdovým smutkem v srdci dostavilo se v úplném počtu. Mimo to vzdali poslední čest zesnulému rektor magnificis, děkanové filosofické a theologické fakulty, všichni čeští profesori, docenti a asistenti universitní, značný počet profesorů německých, sborové profesorstí českého i německého polytechnického ústavu s rektory v čele, všechny vědecké a vlastenecké spolky a nepřehledný dav veškeré inteligence pražské.

Pozůstatky drahého zesnulého uloženy jsou v posvátnou zem hřbitova košířského. Budiž Ti chladná zem hřbitovní, milený druhu náš, lehkou! Vlast ztratila v Tobě upřímného a obětavého syna, česká věda horlivého pěstitele a zastance, kolegové milého druha, rodina starostlivou hlavu svou, studující mládež znamenitého učitele, upřímného rádce a šlechetného přítele. Třebas duch Tvůj vznesl se do výšin nadpozemských, vzpomínka na Tebe nevyhyne nikdy v srdcích našich. Odchovals' národu našemu mnohé zdárné síly ve svém oboru, jež bohdá nestanou se nehodnými žáky svého učitele.

Doufáme, že studentstvo milínské s pomocnou rukou studujících příbramských přičiní se o náležitou oslavu svého slavného rodáka a okráslí rodný jeho dům pamětní deskou, jež by s chloubou hlásala, že tam stála kolébka velikého učence českého dr. Emanuele Bořického." K článku tomuto podotýkám, že dr. E. Bořický bydlel ve svém domě na Kampě. Jednoho dne, v zimě r. 1881, když Vltava zamrzla, šel z Kamy k Novému Městu po ledě, nešťastně uklouzl a tak se poranil, že z toho zranění zeřel.

Hlavním oborem jeho působnosti byla mikroskopická a chemická petrografie, v níž proslul hlavně vynálezem mikroskopické metody křemičito-fluorovodíkové. Podal systematické studie o českých vyvřelinách čedičových, žnělcových, melafyrových a porfyrových. V mineralogii napsal zvláště paragenetickou studii o nerostech, vyskytujících se v železných rudách českého siluru. Celkem napsal 61 pojednání ze svého oboru. Nerost "Delvanxit" byl k jeho počtě nazván "Bořickýt". Obširný životopis jeho s plným výčtem jeho literárního prací byl uveřejněn v časopise "Osvěta", roč. 1881, str. 432 a v díle Ottův Slovník Naučný, 1891-IV. - str. 383.

Otázka umístění pamětní desky na rodném domku dr. Bořického byla tímto článkem nadhozena a za necelé dva roky také uskutečněna, a to zásluhou rodné obce, spolku Svatobdr v Praze, který zaslal obnos 50 K nově založenému Čtenářskému spolku "Bořický".

Prvním předsedou tohoto spolku a duší celého podniku oslav Bořického byl slivický kaplan P. Matouš, který r. 1883 následkem choroby odešel na předčasný odpočinek a nástupcem jeho byl P. Čermák, bývalý kooperátor ve Stříbře a na Smíchově. Nemenší zásluhy o uskutečnění trvalé památky Bořického v rodném městě měl slivický farář P. J. Pokorný, starosta města pan Vilibald Linhart, sbor učitelský, místní studentstvo a městské zastupitelstvo. O přípravných pracích ke slavnosti odhalení pamětní desky Bořického rozepisuje se časopis "Horymír" v čísle 23 z roku 1882 takto:

"Tiché městečko naše má býti ze svého klidu příjemně vyrušeno. Dne 25. června v neděli bude slavnostně odhalena pamětní deska, zasedaná na domě pana Jana Hájka, ku počtě slavného rodáka zdejšího Dr. Emanuele Bořického, profesora na universitě pražské/ zemřel 26. ledna 1881 / . K provedení slavnosti sestavil se komitét z některých členů obecního výboru, jakož i "Čtenářského spolku Bořický". Slavný pěvecký spolek "Lumír" z Příbramě ochotně převzal důležitý bod programu, totiž slavnostní sbor a chorál národa českého. Slavná městská rada příbramská slíbila zapůjčiti potřebné prapory na okrášlení domů. Vůbec pokročily přípravné práce tak daleko, že možno podati pořádek slavnosti, jenž je následující:

V předvečer osvětlení městečka, lampionový průvod a hudební zastaveníčko.

- 1./ V neděli ráno budíček.
- 2./ Uvítání hostí v radnici.
- 3./ Představování hostí v radnici.
- 4./ Slavnostní průvod k desce pamětní.
- 5./ Slavnostní sbor od Bendla, jež zapěje zpěvácký spolek "Lumír" z Příbramě.
- 6./ Slavnostní řeč promluví p. Josef Barák z Prahy.
- 7./ Chorál národa českého, sbor od Bendla, zapěje "Lumír" z Příbramě.

- 8./ Zapisování účastníků do pamětní knihy.
- 9./ Společná hostina.
- 10./ O životě a působení Dra Em. Bořického přednese p. Josef Kovařna, asistent musea král. českého v Praze.
- 11./ Vyprovázání hostí a rozloučení na nádraží.
- 12./ Večer spolkový věneček, jež pořádá co doplněk slavnosti Čtenářský spolek. Bližší pořádek uveřejní se v některém čísle budoucím. "

V městě našem založen městskou radou Čtenářský spolek, který nese jméno proslulého rodáka zdejšího " Bořický " Jako každé dobré věci bylo i jemu co dělati s mnohými obtížemi, jež mu jako " nebyvalému " nepřáli, za předčasný jej považující a brzký konec mu předvídalí. Vytrvalost a dobrá vůle zmůže mnoho. Tehdejší zřizující výbor vyslovil mínění, že spolek může se udržeti, bude-li míti pouze 20 členů, avšak, ač dosud netrvá ani rok, čítá již 43 členy, počet to na zdejší okolnosti velmi slušný a nadějeme se, že číslice ta se pomalu zvýší, jsouť zde někteří, již hmotných příjmů mají dosti, jimž by příspěvek měsíčně 20 kr neublížil, ale dosud je prý jich škoda. Po urovnání předchozích záležitostí spolku obrací se výbor veškerou snahu svou - knihovně. Jest ovšem skrovná a s radostí můžeme vyznati, že se počíná čísti dosti a že pan knihovník kolikrát nemá, co by půjčil. Při slavnostním odhalení pamětní desky zúčastní se Čtenářský spolek " Bořický " v plném počtu. / Horymír, roč. XII. č. 23 ze dne 10. června 1882 /".

Dne 17. června 1882 v čísle 24 píše pak " Horymír ": Dne 26. ledna minulého roku zemřel v Praze po krátké nemoci výborný pěstitel a znatel petrografie Dr. Emanuel Bořický, řádný profesor mineralogie na vysokém učení pražském. Klub přírodovědecký, jehož prvním zakladatelem a příznivcem zesnulý byl, založil fond, nesoucí jméno zesnulého, aby uctil památku muže o šíření a zdar petrografických výzkumů na domácí půdě tak zasloužilého, i aby tím spolu položil základ, na kterémž by studium mineralogie a petrografie, zejména mezi mladšími odrosty / ? / vysokého učení snáze a zdárně pěstováno bylo. Zavedenými v té příčině sbírkami dosáhl fond této chvíle 707 zl 32 kr. V témž smyslu i obecní zastupitelstvo města Milí-

ně ,kdež Bořický dne 12. prosince 1840 se narodil,chtějíc nehynoucí památce na výborného svého rodáka dáti průchod,po jednohlasném usnesení zasadilo pamětní desku na rodném jeho domku čp. 75 v Milíně / p. J. Hájka / a oslaví odhalení její okázalým způsobem v neděli dne 25. června běž. r. Deska zhotovena jest z temného syenitu a krásně zpracována podle návrhu prof. Pelnaře z Příbramě. Komitét slavnostní ve spojení s klubem přírodovědeckým v Praze učinil všechny kroky,aby slavnost v kraji v každém ohledu významná, vykonána byla s důstojností hodnou muže,kterýž pracemi svými vědeckými vlasti i jménu českému získal oslavy a váhy vědecké. / ? /

Slavnostní řeč promluví p. Josef Barák,přednášku " O životě a působení Dra.Em. Bořického vzal na sebe asistent při mineralogickém oddělení musea král českého pan Karel Kovaňa.Slavnostní sbory zapěje osvědčený zpěvácký spolek Lumír z Příbramě.Čestné deputace vyšlou ku slavnosti Akademický čtenářský spolek,Spolek pro mineralogii a petrografii na vysokém učení technickém,Spolek " Jungmann", kteříž jako účastníci se přihlásili."

V předvečer slavnosti,dne 24. června 1882 ve 25. čísle piše " Horymír ".

V Příbrami dne 24. června 1882.

Ještě nedozněl u nás velebný hlahol zvonů svatohorských / ? / ,ještě zaznívají po ulicích našich velebné chorály a chvalo zpěvy poutníkův,putujících na Sv. Horu,co poslední dozvuky jubilejní slavnosti korunovační a již opět poutá pozornost naši významná slavnost v blízkém městečku Milíně.Jsme věru šťastni,letošního roku.Dvakráte již halilo se městečko naše v slavnostní háv,dvakráte v poměrně velmi krátké době vlály prapory s budov města toho a nyní po třetí zúčastňujeme se slavnosti sousedního Milína.Žel jenom,že slavnost tato každému upřímnému synu vlasti milené spíše slzy vřelé vyluzuje z očí. Oslavujít blízcí sousedé naši památku slavného svého rodáka Dra. Em. Bořického,odhalují pamětní desku jemu ku věčné paměti zasazenou,truchlí však zároveň nad ztrátou muže na slovo vz-

tého, žaluji na nelítostný osud, jenž zdárného tohoto syna vlasti naší tak brzy vyrval z náručí národa jej zbožňujícího.

Nenahraditelná jest ztráta našeho Bořického, názapomenutelné jsou služby jeho, jež v oboru vědy vlasti naší prokázal a proto as ten bol, jenž se nám vzdor slavnostní náladě a vzdor všemu přemáhání v srdce naše plíží. Národ oslavuje svého miláčka, týž národ však žede pro něj, an ztratil jej v témž okamžiku, kdy nadál se od něho platných služeb a vydatné pomoci.

Želí ho národ, jenž již tolik zdárných synů, tolik znamenitých mužů ztratil právě v nejkrásnějším mužném věku, právě v té době, kdy očekával od nich platné pomoci. Byla by veliká řada těch oslavenců našich, jež ku škodě vlasti a k velikému národa neštěstí tak brzy byli povoláni ze středu svých milých rodáků, jimž věnovali veškerou svou píli a všecku sílu ducha sovíceného.

Blízké sousednívá městečko může býti vším právem hrdo na svého rodáka, zvěčnělého Dra Bořického. Ač neúprosná smrt uprostřed největší činnosti duševní jej zachvátila, ač odňala nám jej právě v té době, kdy naše česká Alma mater, byvši z dlouhého, smrti se podobajícího spánku vzkříšena, největší v něho kladla naděje, tož přec zanechal po sobě zesnulý tolik plodů svého mohutného ducha, tolik důkazů své vřelé k vlasti a k národu lásky, že zasluhuje oslavu rodáků svých v míře největší.

Milín pořádá dnešního a zítřejšího dne důkaz neklamný, jak dovede si vážit služeb pravého, nežitného ducha vlasteneckého. Každý ten prapor, jenž dnes vlaje z domů a clyší milínských zvěstuje úctu, kterou chová obyvatelstvo milínské ku svému rodáku, každé to světélko, jež dnešního dne osvětluje okna budov milínských, rozžato bylo láskou, která se v obyvatelstvu vznala ku rodáku jeho v téže chvíli, kdy shledalo, že rodák ten je zdárným synem české vlasti, platným členem boдрého národa českého, jenž kdysi podobal se starci vyžilému, líbujícímu si v houění a dřimotě mdlobné, z jehož mysli zdála se býti po věky vyhlazena paměť někdejší velikosti a slávy, v jehož středu rozhostila se mrtvé zátiší a tesklivý poklid hřbitovů. Leč

kdo probudil národ ten? Kdo pracoval na jeho zvelebení, kdo miloval jeho život? Hrstka mužů to byla, nadaných a vřelou láskou národu oddaných. Proto zajisté naučil se národ náš ctíti své velikány a vážiti si svých buditelův a těch, jižto přičiňují se o rozkvět jeho. Mezi poslednější vším právem čítati můžeme oslavence našeho Dra Bořického, jenž již od dětství lnul vřelou láskou ku krbu domácímu, jehož každý dopis z mládí dýchal upřímnou láskou k rodišti jeho a ku všemu a ke všem těm, jižto mu v nesnázích jeho poskytlí pomoci jakékoliv.

Pamětní deska, která zítra odhalena bude na domě, v němž náš oslavence roku 1840 dne 12. prosince světlo světa spatřil, bude potomstvu nynějších obyvatelů milínských povždy neklamným svědkem, jak dovedli si předkové jejich vážiti muže šlechetného a věhlasného učence.

Bylo to dne 26. ledna 1881, kdy přestalo tlouci vřelé srdce Bořického a hle, neminula ještě dvě léta, rodáci jeho uskutečnili s obětmi nemalými úmysl svůj a oslavili památku rodáka svého. Přispíšili si, neboť v oslavě dnešní a zítřejší odrážejí se jako v jasném zrcadle uvědomělost a vlastenectví občanů jednoho z probudilých míst vlasti naší. Slavnost odhalení desky zemřelému Dru Bořickému stane se bohdá zdrojem, z něhož vyprýstí se vřelá láska k vlasti i v oněch srdcích, která posud byla lhostejná ku věcem národa. Nehynoucí sláva vděčným jeho rodákům!"

O vlastní slavnosti píše jmenovaný list v čísle 26. ze dne 1. července 1882 takto:

" Slavnost odhalení desky Dru Em. Bořickému, jižto ku cti svému rodu zasaditi dala obec milínská na rodném domku slavného přírodopytce, podala skvělý důkaz, jak dovede si národ náš vážiti oněch mužů, jižto jakýmkoli způsobem prokázali mu platných služeb. Městečko Milín již v předvečer slavnosti, v sobotu, počalo se haliti v slavnostní háv. Černé prapory vlály s budov veřejných i soukromých a ve věncích z čerstvých květin skvěly se tu nápisy významné. Hosté zavítavší do Milína ranním vlakem uvítání byli na nádraží pány pořadatelů slavnosti a městskou hudbou, která po uvítání šla v čele četné-

mu průvodu, jehož jádrem ovšem byli účastníci z Prahy, Příbramě a Březnice. Z Prahy dostavil se ku slavnosti prof. Nekut, redaktor " Vesmíra ", redaktor " Národních Listů " p. J. Barák, deputace sl. Akademického Čtenářského spolku a několik jiných hostů, i ct. paní Bořická, vdova po našem oslavenci dostavila se ku slavnosti. Za střelby z hmoždířů ubíral se průvod slavnostní branou, jež byla postavena u hostince " U Hájků ", dolů k radnici milínské, kde veškerí účastníci se seřadili. Mezi jednotlivými korporacemi zastoupen byl pěvecký spolek " Lumír " z Příbramě v plném počtu, pěvecká jednota " Dobromila ", Podporovací řemeslnická beseda z Příbramě, Tělocvičná jednota Sokol a Včelařská jednota z Příbramě.

Z Příbramě dostavili se dále ku slavnosti zástupcové městské rady a veškerých příbramských škol, zejména obecního reálného gymnasia, c.k. paedagogia, měšťanských a obecných škol v počtu přehojném. I z ostatních okolních měst dostavili se četní zástupcové spolků a jednot, jako " Sokol ", vojenští vysloužilci a sbor hasičský z Březnice a j. v. Od radnice hnul se průvod pořádaný Sokolem příbramským, za velení ochotného svého předsedy pana J. Pletichy, k rodnému domku zesnulého. Týž domek nalézá se na severovýchodní straně města a náleží nyní panu Hájkovi, obchoťníku v Milíně. Jest to týž domek, v němž se dříve nalézala škola milínská.

Jakkmile průvod stanul u domku, na němž památná deska jest nasazena, zpěl pěvecký spolek příbramský příležitostný slavnostní sbor od Benča s nevšední dovedností. Na to vystoupil pan redaktor Josef Barák na řečniště tu postavené, aby proslovil slavnostní řeč. Z překrásné jeho řeči vyjímáme následující:

" Poutníče, zvěstuj Lakedemonským, že my tuhle mrtvi ležíme, jakož zákony kázaly nám! Tak zněl nápis na prostém pomníku, jenž postaven byl ku cti hrstce bojovníků, kteří hájili malé tehdejší Řecko proti ohromné přesile vojsk perských, které proti Řecku vedl Xerxes. Malý byl ten národ řecký, malá hrstka bojovníků, kteří za věc národa nasazovali životy a svou krev. I národ náš v jednom ohledu podobá se statečnému národu řeckému. I on, ač počtem malý, vévodil kdysi národům

národům okolním, i on čítal se kdysi k nejznamenitějším a nejmocnějším národům celé Evropy. Nastala však doba nepříznivá. Národ náš ujařmen a jako mrtvý uložen v hrob. Nebyl však mrtvý, byl pouze ve smrtelných mrákotách. Malé hrstce mužů vzdělaných podařilo se probuditi jej k novému životu. Ponenáhlu vzkvétal opět národ český, ošetřován jsa svými pěstiteli a rádci. Mezi tyto muže o vlast a národ zasloužilé náležel v první řadě i oslavenec náš Bořický, jehož celý život zasvěcen byl práci, kterou povznesen a oslaven měl být národ český. Oslavenec náš byl jedním z těch mužů, kteří snahou šlechetnou a prací neunavnou přivésti chtěli národ náš na tu výši, na které druhdy se nalézal. Žel jenom, že neúprosná smrt záhy vyrvala nám jej v době, kdy uskutečněn sen o obnovení našeho vysokého učení v Praze. On byl ten, jenž vřele zasazoval se o to, aby navraceno bylo nám to, co nám již před věky náleželo, totiž česká universita.

Bořický byl zároveň mužem věhlasným, zakladatelem nové vědy, vědy ryze české. V dálných zemích evropských, v Asii, ba i za oceanem vyslovovali jméno oslavencovo s úctou a obdivem. Veškerá řevnivost národní ustoupila v tomto ohledu do pozadí našemu životu nepřejících.

Vypočítav ještě dopodrobna veškeré zásluhy zvěčnělého, jichž vydobí si o vědu a o vlast, obrátil se pak řečník k těm, kteří slavnost uspořádali, vzdávaje jim vřelý dík za vlastenecký čin a pravil: "Nezhyne národ, jenž dovede si vážiti výtečných synů svých a jenž dovede oslavovati své velikány." Ku konci projevil řečník přání, aby v národu našem více vzrůstalo sil, kteří by touž vřelou snahou a neunavnou pílí pracovali na národa roli dědičné.

Poté snesena rouška s desky. Zhotovena je podle návrhu prof. reálného gymnasia v Příbrami Matěje Pelnaře velmi vkusně ze syenitu.

Vyzlacený nápis na desce je tohoto znění:

Zde se narodil
12. prosince roku 1840

Emanuel Bořický,

dr. fil.ř.v. prof. mineralogie

na vys. uč. pražském,
slovutný spisovatel český,
a t. d. a t. d.
Zemřel 26. ledna r. 1881
v Praze.

Věnuje rodáku svému obec milínská.

/ Oprava: datum narození uvedena na pamětní desce 11. prosince, narodil se však 12. prosince 1881 /.

Řeč redaktora Baráka učinila na veškeré posluchačstvo hluboký dojem a nadšená slova našeho národního řečníka nejednou provázena hlučným "výborně".

Po slavnostní řeči následoval "Chorál národa českého" od Bezdla, jež zapěl spolek "Lumír" z Příbramě s nevšední dovedností. Nato ubíral se průvod k radnici, kdež se účastníci zapisovali do vkusné pamětní knihy, která tuto byla vyložena. Městečko Milín poskytovalo onoho dne pohled rozkošný. Nejenom s čelnějších budov, ale i s nejposlednějších domků vlály četné prapory v barvách národních. Každý domek ozdoben byl četnými věnci buď z chvoje nebo z čerstvých květin, v nichž významné nápisy umístěny byly. Blíže hostince "U arcivévody Albrechta" / u Hájků, nyní u Šrajnů / stála velmi vkusná slavnostní brána, na ní s jedné strany z červených a bílých růží upraven nápis: "Vítejte nám!" S druhé pak strany bylo upraveno: "S Bohem". Stejně vkusné brány nalézaly se i u vchodu do města. Z ostatních nápisů vyjímáme: Na škole milínské bylo "Tys vykonal velikou úlohu života svého." "Sláva rodáku našemu". Na dvoře č. 26: "Ze skryta vyšla velká perla". Na poště: "Tvůj jest dnešní den". Na domě čp. 50: "Dejme ruku k ruce." "Sláva Tobě!" Na domě p. Hájků, rodném to domě p. dr. Bořického: "Zde jsi spatřil světlo světa". Na domě č. 91: "Nezapomenutelný budiš nám!" "Pilnost a učenost Tebe oslavila." "Památka nehynoucí Tobě buď!" Dům č. 28 měl nápis: "Nehynoucí sláva budiš památce jeho!" Radnice pak ozdobena byla četnými věnci a nápisem: "Sláva rodáku našemu Dr. Em. Bořickému." Na pivovaru nalézaly se dva nápisy, z nichž jeden zněl:

" Pokud síla, hleďme díla, by památka po nás zbyla." Nejvýznačnější byly bez odporu nápisy, jež byly umístěny v prvním poschodí hostince p. Hájka, v nichž, jak se nám zdá, soustřeďuje se národní život probudilých občanů milínských za předsednictví osvědčeného národovce p. p. Matouše. Nápisy ty nalézaly se ve dvou oválných věncích a zněly: "Poznáním přírody ku poznání pravdy!" a "Jméno Tvoje, jméno naše, snahy Tvoje, snahy naše!"

V těchto místnostech odbýván byl i oběd společný, jehož zúčastnilo se mimo pražské hosty as 60 účastníků slavnosti, mezi nimiž se nalézala vdova po oslavenci paní Bořická se svým otcem. Veškerí hosté nalézali se v dobré náladě, což zejména velmi dobré kuchyni, výbornému pivu a dobré obsluze přičítati lze. Při obědě předčítány p. P. Matoušem došlé slavnostní telegramy a přípisy, a to následující: Profesorský sbor české státní reálky v Karlíně: "Národ, jenž ctí a oslavuje památku svých výtečníků, ctí a oslavuje sám sebe! Pročež nehynoucí Sláva zvěčnělému synu města Milína a Sláva všem účastníkům dnešní slavnosti." Jednota učitelská ve Strakonících: "Velebíme nevšední zásluhy velikého učence a věrného syna národa, jenž přičinil ke slávě jména českého, voláme památce jeho i všem účastníkům dnešní slavnosti hlučné Sláva!" Spolek pražských akademiků Jungmann v Praze: "Nehynoucí sláva našemu Bořickému?" Spolek vojenských vysloužilců v Třebovicích: "Nemohouce se významné slavnosti zúčastniti osobně, voláme památce Dra Bořického "Sláva". Tělocvičná jednota Sokol v Březnici: "Muži o vědu tak zasloužilému Dru. Em. Bořickému buď zachována nehynoucí památka a všem účastníkům srdečné "Nazdar!" Pánové Světlík, Weinzettel, Vanda a Mosker v Praze: "Duchem přítomní jsme slávě velikána našeho a nezapomenutelného učitele svého dra Em. Bořického". Pan Seydler v Holoubkově: "Duchem pojmám se ke ctitelům svého nezapomenutelného přítele. Sláva jemu, kterýž věčným písmem jméno své vryl do kamenné tváře naší vlasti." Hutní exkurse příbramských akademiků t.č. v Myslovici: "Nehynoucí sláva památce slavného petrografa dra Em. Bořického hřímavé Zdar Bůh" Pánové Šafránek a Bayer v Táboře: "Památce nezapomenutelného Bořického ne-

hynoucí Sláva ".Mezi přípisy znamenali jsme vřelý přípis J. E. pana hraběte Richarda z Clam Martiniců, a to: "Obdržev pozvání ctěného komité k dnešní slavnosti a nemoha se jí zúčastniti, dovoluji si vysloviti ct. komitétu úplný svůj soucit s oslavením památky slovutného rodáka milínského. Bylť Bořický jeden z těch mužů, kteří v neunavné, svědomité práci celého života, službě vědě a národu věnovaného, pokračovali na oné cestě dosvědčené a zabezpečené, kterou nesmrtelní povzbuzovatelé národa českého Jungmann, Šafařík, Palacký jej k novému rozkvětu a k oné slávě vedli. Sláva budiž jeho památce! Obzvláště v jeho rodišti nechť památka jeho dospívajícímu pokolení slouží za skvělý vzor a za hvězdu původní." Mimo to dopis pana Vojtěcha Karáska, předsedy Čtenářského spolku "Špaček" a velitele sboru dobrovolných hasičů v Rožmitále: "Berouce podíl alespoň duchem na oslavách ku cti Vašeho rodáka pořádaných, voláme všem shromážděným přátelům českého vědomí srdečné Nazdar."

Po obědě proneseno několik přípitků, z nichž zejména přípitek p. Baráka vyvolal vřelý souhlas: "Jsou tři věci," tak mluvil znamenitý náš řečník, "které v životě národa našeho jsou veledůležité. Je to meč, kniha a rádlo. Mečem kdysi vládl národ náš nad ostatními národy, mečem vynikal v době slávy, mečem vydobyl si úctu národů evropských. A když minula tato doba slávy, když po bitvě bělohorské byli vypovídaní z vlasti nejzdařnější synové její, tu ustoupil meč knize. S knihou v ruce ubírali se synové národa našeho přes hranice milené vlasti české do dálné ciziny. Kniha to byla, z níž i v cizině rodáci naši čerpali posilu a útěchu, kniha to byla, s níž v dobách pokojnějších vraceli se opět do vlasti své. Rádlo pak jest odedávna věcí pro národ náš veledůležitou. Rolníci čeští byli to hlavně, jižto zachovali nám naši krásnou mateřštinu, bez níž by každý národ přestal býti národem. Z chyší našich boдрých venkovů vycházeli nejznamenitější mužové národa našeho, jako Jungmann, Hálek, Palacký a t. d. A proto provolávám našemu venkovu hlučné Sláva".

Přípitek tento byl odvetou na vřelé oslovení faráře slivického P. F. Fokorného, v němž děkoval tento p. Barákovi za duchaplnou řeč

kteřou tento nemálo přispěl k oslavám dne pro Milín tak velepamátného. Z dalších přípitků uvádíme vřelý přípitek p. Jos. Klaudy, předsedy pěveckého spolku " Lumír " z Příbramě, jenž projevil v řeči nadšení a vřelé přání, aby národu našemu bylo popřáno oslavovati své výtečníky nejenom po jejich smrti, nýbrž již za živa. Ostatní přípitky plátily paní Bořické, slavnému akademickému spolku čtenářskému v Praze, na nějž odpověděl přítomný zde zástupce a pan předseda M. U. C. Hübner slovy vřelými, jakož i spolku Bořický v Milíně.

Po obědě ubíralo se obecnstvo do prostranného sálu v zámku, kdež místo pana Klovane, jenž jinak byl zaměstnán a k slavnosti zavítati neohl, promluvil o životě a působení Bořického pan profesor Kavka ; slovy vřelými stavěl snahy jeho, jichž pohnutkou byla jediné láska k vlasti. Jsme přesvědčeni, že vyličení života oslavence nemohlo být svěřeno ústům výmluvnějším, z nichž v každém slově takřka plynula nekonalá láska a úcta ke svému bývalému učiteli. Viděli jsme zde živý obraz, jak dovedl rodák náš mládeži svěřené vštěpovati lásku k sobě samému a úctu k vědám.

" Osud národa našeho, " pravil prof. Kavka, " jest do dnešní chvíle podivuhodnou směsí štěstí i neštěstí, slávy, úpadku a povznesení, dobra i zla. V krutém zápase a národní naše bytí i povznesení jsme tak šťastni, že vlastenecké chyše naše hojnost zdárných synů chrabrého srdce, nadšené mysli, z nichž mohutná již povstala řada pracovníků na poli vědy a umění, k národa cti a prospěchu. Žel jen, že řady té přechoasto dotýká se neuprosná ruka Morany. Právě ty nejlepší béře nám smrt, stěžuje si nesmrtelný pěvec písní " V přírodě ", Hálek, nikoliv marně, sám, jeden z nejlepších, předčasné padá v rámě smrti. V oné chvíli trudné, kdy doprovázeli jsme k hrobu náhle zesnulého slavného rodáka zdejšího dr. Em. Bořického, cítili jsme všichni, jak nás stihá ruka osudu, odňavši nám té chvíle jednu z nejlepších našich sil přírodovědeckých, zničivši na delší dobu opět jednu naději ve skvělé výsledky jeinohy odboru české vědy.

Zesnulým dr. Bořickým utrpěl náš národ i věda česká ztrátu citelnou a velikou, tím větší, čím čestněji jí zastupoval zesnulý. Nepo-

mohou nepřízně žádné námitky, více než 60 prací Bořického, uvedených v nejrůznějších listech, i zvláště publikovaných, jsou fakta, kteráž mluví neméně jasně, než slova listu, kterýž zesnulému zaslal na slovo vzatý německý učenec Gerhard von Rath: "Ve Vás jako ve Zviklovi a Rosenbuschovi uznávají p všichni odborníci nejvýtečnější petrografie." Uvážíme-li, že Rosebusch a Zvikel jsou hlavními zakladateli petrografie, čili vědy popisující složení a sloh hornin, a že oba dva učenci tito Německu náleží, poznáme snadno, že muž, jemuž dnes hold svůj vzdáváme, byl nejznamenitějším pěstitelem mladé vědy této v Rakousku, z čehož i národ náš může čerpatí vědomí veliké cti, že muž ten byl věrným synem jeho.

Není úkolem mým podati tuto životopis oslavencův, ten každému z nás jest znám. Každý z nás ví, že se zde narodil, v Praze zemřel, když právě oceněny jsou jeho zásluhy, kdy svítati se počalo zlatým červánkem naší universitě. Chci vylíčiti tento význam a důležitost toho, jež zvali jsme vlídným učitelem, milým přítelem a oněž byli jsme všichni přesvědčeni, že vykonal velké věci, že větší ještě vykonati zohl a při tom všem vždy a všude ku slávě jména českého vědomě a sn živě pracoval. Ano, ku slávě jména českého upřímně pracoval a byl-li v širém světě jako učenec řádu prvního ve svém oboru, byl znám jako Čech a upřímný syn národa svého, ocelnost to, která mu na počátku vědeckého působení jeho nezjednala žádných sympatií Němců vůbec, rakouských pak zvláště.

Když pak později spisy jeho doznaly skvělého uznání a našly ocenění, nemohlo ani jinak býti, než aby se s ním i nepřítelé národa našeho, sice vzdělaní a jinak nepředpojatí, smířali a právě té doby pronášena slova uvedená, která, jelikož z úst Němce vyšla, tím větší mají váhu. Jest-li Němci zůstávali k zesnulému chladněji, tím hlouběji rovníli si jeho práci učenci francouzští a angličtí. Dostačí jmenovati jména jako Michel, Lévy, Francois, Tourque, Judd a Dana, jména to světoznámá a připojit nutno k tomu, že všichni nejen s dr. Bořickým si dopisovali, ale i vřelé přátelství s ním uzavřeli.

Uznání těchto autorit bylo podmíněno dvojným směrem činnosti ze-

mřelého. Přihlédneme-li jen ku seznamu publikací Bořického tak, jak za sebou vycházely, poznáme tyto dva směry: směr chemický a směr mikroskopický, z nichž druhý o první se opíraje, byl hlavním bodem činnosti Bořického. Ve směru tom největší slávy si dobyl a získal si největších zásluh. Ve směru prvním pracoval v prvních létech působení svého, podáváje do časopisu "Živa", "Lotos", "N. Jahrb. für Mineralogie", do zpráv c. k. akademie vídeňské a do gymnasiálních programů různá pojednání o českých nerostech netoliko již známých, ale také Bořickým samým v systém uvedených, a vztazích, abychom tak řekli fyziologických zajímavostech jednotlivých minerálů, zejména nerostů ve vrstvách silurských rud železných se vyskytujících a j. v.

Důležitost a význam tohoto nesmí se bráti na lehkou váhu, jakož nesmí se přehlédnouti důležitost mineralogie na základě chemie zbudované. Ty doby již zajisté minuly, v nichž mineralog goniometrem a vahami výhradně určoval nerost, dnes na první otázku při nerostu - co nerost jest - odpovídá nám krátce a přesně chemie a krystalografie stává se dobrou sice, ale přece jen vedlejší pomůckou. Nedá se arci upírati, že směr, který výhradně jen na chemii se věsí, vady své má, že neoprávněno jest mluvit o mineralogii za část lučby. Proto musíme jen litovati, že zesnulý oslavenec nedočkal se vyššího věku, aby uskutečnit mohl ideál svůj a uložit výsledky studií svých k velké mineralogii, pro vyšší vzdělání mineralogická se hodící, jakáž mu tanula na mysli, když psal mineralogii pro vyšší třídy škol středních. Měl v úmyslu zbudovati veliký nerostopis na základě chemické, fyzikální a krystalografické povahy nerostů i doplniti jej statěmi o původu a přeměně nerostů, tudíž mineralogii a paragenesí. Všeho toho si všímal bedlivě při pracích v druhém směru, při pracích o drobnohledném rozboru našich hornin vyvřelých. Práce tyto nebyly pouze petrografií, toť byla petrografie, která neomezovala se na pouhé popsání horniny tak, jak v drobnohledu jí vidíme; jeho spisy o horninách vypisovaly vedle toho takměř historii horniny, historii jednotlivých, v hornině obsažených nerostů, vysvětlovaly vznik nerostů dru-

hotných a t. d. A proto vzbudily ty práce takový obdiv.

Mimo to byl Bořický jeden z prvních, kteří vůbec se tímto předmětem počali zabývatí. Roku 1858 poznal svět ze spisku Sorbyho, jak možno horniny ku drobnohlednému zkoumání broušením přizpůsobiti, r. 1863 vydal Zirkel první knihu petrografickou ve Vídni. Tschermak r. 1869 studia o porfyrech střední a nové periody v Rakousku a r. 1870 nacházíme již první článek od Bořického ve zprávách učené společnosti pražské - " O drobnohledné struktuře čediče ."

Veliká práce zesnulého o čedičích českých byla vydána již r. 1873 v archivu pro výzkum Čech, nemohla však obrátiti všeobecnou pozornost, pozornost pak zvláště na autora. Monografie o čedičích jest spis široce, skorem příliš široce založený, jest dílem, které zahrnuje v sobě vše, což o našich čedičích jest vůbec známo, v němž s filosofickým téměř puntíčkářstvím popsány jak jednotlivé nerosty čedičů i se svými změnami, tak i horniny samy ve svém složení, ve svém působení na horniny okolní a t. d. Nejvíce zajímaly svět stati o paragenesi nerostů druhotných v čedičích, a to zajisté vším právem. Kniha byla jednomyslně schválena a přáli-li si ten či onen kritik a snad jiné rozdělení nerostů čedičových, nebylo tím řečeno, že rozdělení Bořického je neodůvodněným, nýbrž naznačeno tím toliko, že spisovatel české čediče roztřídil. Ostatně ani toto české roztřídění není mnoho odchylné od rozdělení Mohlova a po případě i Zirklova. Že kniha veškery lokality čedičové v Čechách nevyčerpala, snadno lze nahlédnouti, přece však na 300 míst čedičových prohlédnuto.

Při studiích svých o čedičích setkal se Bořický často s apatitem, kterýžto nerost obsahuje kyselinu fosforečnou, pro zdar rostlinstva předúležitou. Nerost ten uvedl jej na pole studií agronomických o čemž svědčí práce " O rozšíření kysličníku draselného a kyseliny fosforečné v horninách českých ". " O minerální a chemické skladbě hornstva, hledíc k účelům agronomickým. " Práce ta poukázala k mnohým zajímavostem dosud méně známým a zaslouhuje, jakkoli byla jen intermezem vlastních prací petrografických, všeho uznání.

Po ní následovaly petrografické práce o žnělcích a melafyrech českých v roce 1874 a 1876, které téhož uznání si dobyly jako studia

o znělcích. Že Bořický v době té nezapomínal na směr chemický, svědčí četná menší pojednání, jež o různých nerostech ve zprávách učené společnosti podával, hlavně však dílo, které nejvíce jej v učeném světě učinilo známým, spisek to " Základové nového lučebně drobnohledného rozboru nerostů a hornin, " vydaný r. 1877.

Bořický při svém studiu poznal záhy, že nedostčí mnohdy ani drobnohled ani optické vlastnosti k určení drobné nějaké součásti hornin a že tudíž jedině lučba může tu pomoci. Jak ale rozbor tak nepatrných částic, jaké se naskytají v horninách je možno učiniti?

Tu využítkoval Bořický úkazu známého sice již, ale jen omezeně, že totiž kyselina křemíkofluorovodíková s rozličnými kovy dává křemíkofluoridy, a že křemíkofluoridy ty objeví se vykrytalizované i při seherenších částicích průby. I zkoumal formy ty drobnohledem, dělal různé experimenty a došel ku konci k tomu poznání, že skutečně možno kyselinou tou dosíci krytalů, jež pro jiné kovy jsou typické, jež žiraviny typicky od sebe oddělují, čímž posledním velice praktický návod dán k určení různých druhů živců, kteréžto učení dříve bylo daleko obtížnějším. Při studiích těch používal i kyseliny solné; ku vytvoření se chloridu a fluorovodíku ku leptání a různé jiné pomůcky lučebné a v knize uvedené podal přehledně první počátky vědy této, kterouž mínil a nohl ještě zdokonaliti. Chtěl jí hlavně v tom směru zdokonaliti, aby i kvantitativně se dalo lučebných těchto drobnohledných rozborů použití. Při určování žiravin v porfyrech odhadoval již skutečné množství jich se značnou přesností. Spisek o rozboru tom nabył značného rozšíření a metoda Bořického veličného použití. Jest skutečně praktickou a v přemnohých případech velice příhodnou. V dobu těchto studií drobnohledně lučebných spadá také vydání jeho " Nerostopisu pro vyšší gymnasia a reálné školy ". Spis tento jakkoli nedošel pro svoji objemnost na středních školách všeobecného rozšíření, nemožno než jej chváliti. I objemnost jeho musí býti omluvena. Povstaliť zajisté v době, kdy bylo potřebí u nás rázem trojích nerostopisů pro gymnasia, reálné školy a pro universitu. Kdo ví, jak málo jdou vědecké knihy na odbyt, že

slavnosti, shledáváme se tu s podpisy vynikajících osob našeho veřejného národního života, z nichž někteří jsou dosud na živu:

Josef Barák, redaktor Národních Listů a slavný řečník tehdejší doby, Otilie Bořická, vdova po oslavenci, Jan Čapek, Karel Kramář, český politik a po politickém převratu r. 1918 první ministerský předseda, tehda studující práv, prof. Fr. Nekut, redaktor "Vesmíra", zastupující spolek pro pěstování minerologie, paleontologie a geologie, prof. Bedřich Katzer, za město Příbram advokát dr. Stiebic, za spolek českých akademiků židů jednatel Leopold Abeles, za obec březohorskou Josef Veselý, bývalý ministerský rada a báňský lékař dr. Korbelius, za přírodovědecký klub v Praze profesori Em. Pecka, Josef Gregor a Josef Kavka, za město Březnici dr. Karel Hauptmann, tchán oslavencův Ant. Němeček, c. k. účetní revident, Čeněk Vyhnis, gymnasiální ředitel z Příbramě a za sbor profesorský Josef Havránek, prof. příbramského gymnasia Matěj Felnař, navrhovatel desky, prof. V. Bráf, prof. Rud. Jedlička, ředitel učitelského ústavu v Příbrami F. Tomec s prof. Šlerkou, strýc zesnulého Josef Kulovaný, říd. učitel ve TřebSKU, prof. J. Rosický, Josef Kořenský, dosud žijící vynikající český cestovatel a spisovatel, velmi četní zástupci spolků, učitelských sborů, úřadů, škol a přátel zesnulého.

V závěru této stati připojuji ještě některá zjištěná data o prof. dr. Bořickém:

Matka zesnulého učenice, rozená Kulovaná, pocházela z Modřovic, kde její otec byl kovářem. Její bratr Josef byl učitelským pomocníkem nejprve v Milíně, později učitelem a řídícím učitelem ve TřebSKU. Děd Bořického František žil ještě v době, kdy učitelem milínské školy byl Josef Mařík, ve stáří úplně oslepl a zemřel ve vysokém věku v Milíně / 86 let /. Učitel Josef Mařík musil mu vypláceti až do smrti 1/3 svých příjmů.

O tom, co předcházelo slavnosti odhalení pamětní desky zmiňuje se učitel milínské školy a jednatel čtenářského spolku "Bořický" Jindřich Walter; ve zmíněné již pamětní knize, pořizené k této slavnosti, napsal Walter vhodný úvod a rukou předsedy spolku "Bořický", P. Karla Matouše, kaplana na Slivici, popsána krátce ce-

lá slavnost. Z této jeho práce vyjímám jen ona zajímavější data, pokud nebyla již uvedena ve zprávách "Horymíra", psaných patrně rovněž učitelem Waltrem, zetěm učitele Maříka.

"Ku slavnosti samé děly se značné přípravy, které ku spokojenosti provedl "slavnostní výbor", jenž se zatím účelem sestavil. Mnohé věci musily být vypůjčeny, zejména prapory, které velmi ochotně, ovšem proti záruce, půjčila sl. městská rada příbramská, březohorská, březnická, jakož i sl. správy horní v Příbrami a velkostatku tochovického. Místo samo vykrášlilo se jak jen bylo možno, ovšem šlo to s počátku s jakousi kyselostí tu a tam, když ale viděli někteří, jak jiní na vybídnutí slavnostního výboru krášlí své domy, nechtěli býti zahanbeni a krášlili také. K okrášlení použito ponejvíce čvoje a mlže se říci, když ulice byly vyčištěny a mnohé nepřístojnosti odstraněny, že se Milín v množství praporů a praporců vyjímá skutečně slavnostně. Spolu podán důkaz, že lid, který snad ~~se~~ byl zvyklý od nepaučti nepořádku, přece, ač pomalu, zvykl by si také na pořádek. Slavnostní výbor uvázal se v přípravy s tou podmínkou, když mu výdaje, které přípravy vyžadují, budou zaručeny. Ač každý věděl, že bez nákladu nelze slavnost provést, nebylo některým vhod, když jistou část musí na slavnost povolit. Připomenouti dlužno, že ona část by byla nestačila, kdyby někteří nebyli osvědčili zvláštní obětavost, majíce na zřeteli, aby "první slavnost, kterou Milín měl konati, vykonána byla se ctí před veškerou veřejností," která, jak z vlastního názoru, tak ze zpráv novinářských měla se dověděti, jak městečko při té příležitosti se zachovalo a jak slavnost provedlo. Neméně záleželo výboru čtenářského spolku "Bořický", který, byv slušně požádán, ku slavnostnímu komitétu přistoupil, aby vše dopadlo k nejlepší spokojenosti. Přistoupením výboru čten. spolku ke slavnosti umírnila se alespoň řevnivost, se kterou spolek od svého založení, vzdor svým šlechetným snahám, u některých "lepších" se potkával. Ukázalo se, jak platných služeb čten. spolek ke zdatu slavnosti poskytl. Sestaven slavnostní program, jehož 1. číslem byl pochodňový průvod s hudbou městečkem. Několikrát bylo zastaveno a vždy několik slov ke slavnosti se vztahujících proneseno, po kterých

hlučné " Sláva " a Nazdar " následovalo. Nálada byla co nejlepší a dalo se očekávat, že příštího dne přibylými hosti vzroste. V neděli časně zrána oznamoval " buďiček " slavnostní den. K 10. hodině odebrala se část výboru na nádraží, kdežto druhá zůstala v městečku vítat hosty. Oběma vlaky přijelo takové množství hostů, že uspořádán / na zdejší venkovské poměry / velkolepý průvod do Milína. Pro pokročilost času žádal pan jednatel klubu přírodovědeckého, aby podle možnosti z programu něco se vypustilo, aby tím dříve k slavnostnímu odhalení desky Bořického se přikročilo. Z toho ohledu vypuštěna vítačí řeč u slávobrány a průvod krácel za zvuků hudby k radnici, před kterou spolkové a hosté ve slavnostní průvod se seřadili. Úchvatný byl pohled na mohutný průvod k desce se ubírající, takže mnozí z domácích pronášeli svůj dojem slovy: " Něco takového Milín jak-živ neviděl! " Před domem Jana Kájka, který postaven je na místě bývalé školy, v níž se narodil dr. Em. Bořický, stanul průvod. Bujaří sokolové březničtí uzavřeli kruh a pěvecká družina příbramská " Lumír " zapěla velmi krásnou slavnostní kantátu, po které vystoupil na řeč-níště Josef Barák, redaktor z Prahy. Slovy umírněnými / byl redaktorem svobodomyšlných, t. j. mladočeských Nár. Listů / probíral duševní boj národa českého za dob utrpení, ve kterých povždy nalezlo se dosti mužů šlechtných, kteří národu nešli zahynouti. Vhodně přirovnal národ český onomu hloučku Spertanů, kteří se svým vůdcem a králem si ce pádli, avšak vlast svou přece zachránili. Národ český nalezl vždy čosti věrných bojovníků, kteří pracovali za nejlepší duševní statky jeho a takovým byl též prof. dr. Em. Bořický.

Všeobecné napětí dospělo vrcholu, když řečník žádal za odhalení desky. Řeč svou, častým souhlasem přerušovanou, skončil za volání " Slávy " a " Nazdar ". Bylo mu od mnohých blahopřáno. Když byl pěvecký spolek " Lumír " zapěl závěrečnou skladbu, nastoupen zpáteční pochod k radnici, ve které se účastníci zapisovali do pamětní knihy " na věčnou památku ". O 1. hodině odpolední shromáždilo se na 70 účastníků slavnosti ke slavnostnímu obědu v hostinci " U arcivévodky Albrechta ", po němž byla přednáška prof. Kavky a v hořejší pivovar-

ské zahradě krátká zábava. Loučení bylo srdečné a s radostí jsme slyšeli z mnohých úst " že by si nebyli pomyslili, že jim tak blažené okamžiky v Milíně připravíme." Zajisté nejlepší odměna za veškeré namáhání před i po slavnosti. Celou slavnost odhalení pamětní desky Bořického zakončil čtenářský spolek věnečkem, jehož se mnozí přespolní hosté zúčastnili.

Den 25. června 1882 zůstane Milínu velepamátným! "